

**ESTRADA XONANDALIGIGA O‘QITISHNING ZAMONAVIY PEDAGOGIK
TEKNOLOGIYALAR BILAN UYG‘UNLIGI****Zakirova Gulgina Ahmadjonovna***Botir Zokirov nomidagi Milliy estrada san’ati instituti dotsenti*

Annotatsiya. *Mazkur maqolada estrada xonandaligini o‘qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanishning nazariy va amaliy ahamiyati yoritiladi. Unda vokal ijrochilik ko‘nikmalarini shakllantirish, sahna madaniyatini rivojlantirish, talabalarning ijodiy tafakkuri va individual ijro uslubini takomillashtirishda innovatsion ta’lim yondashuvlarining o‘rni tahlil qilinadi. Shuningdek, interfaol metodlar, axborot-kommunikatsiya texnologiyalari, audio-vizual vositalar, masofaviy ta’lim imkoniyatlari va amaliy mashg‘ulotlarning uyg‘unligi estrada xonandaligi ta’limi samaradorligini oshirish omili sifatida ko‘rib chiqiladi.*

Kalit so‘zlar: *estrada xonandaligi, zamonaviy pedagogik texnologiyalar, vokal ta’limi, innovatsion metodlar, ijro mahorati, sahna madaniyati.*

Abstract: *This article highlights the theoretical and practical significance of using modern pedagogical technologies in the process of teaching pop singing. It analyzes the role of innovative educational approaches in developing vocal performance skills, stage culture, students’ creative thinking, and their individual performance style. The article also examines the integration of interactive methods, information and communication technologies, audio-visual tools, distance learning opportunities, and practical training as an important factor in increasing the effectiveness of pop singing education.*

Key words: *pop singing, modern pedagogical technologies, vocal education, innovative methods, performance skills, stage culture.*

Аннотация. *В данной статье освещается теоретическое и практическое значение использования современных педагогических технологий в процессе обучения эстраднему вокалу. В ней анализируется роль инновационных образовательных подходов в формировании вокально-исполнительских навыков, развитии сценической культуры, творческого мышления студентов и совершенствовании их индивидуального исполнительского стиля. Также рассматривается гармоничное сочетание интерактивных методов, информационно-коммуникационных технологий, аудиовизуальных средств, возможностей дистанционного обучения и практических занятий как важный фактор повышения эффективности обучения эстраднему вокалу.*

Ключевые слова: эстрадный вокал, современные педагогические технологии, вокальное обучение, инновационные методы, исполнительское мастерство, сценическая культура.

Kirish

Bugungi kunda san’at ta’limi tizimida estrada xonandaligini o‘qitish jarayonini zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida tashkil etish muhim metodik masalalardan biri hisoblanadi. Chunki estrada xonandaligi nafaqat ovoz imkoniyatlarini rivojlantirish, balki sahna madaniyati, ijodiy tafakkur, individual ijro uslubi, musiqiy eshituv, aktyorlik mahorati va emotsional ifoda vositalarini uyg‘un shakllantirishni talab etadi. Shu sababli mazkur yo‘nalishda an’anaviy ta’lim usullari bilan bir qatorda innovatsion pedagogik yondashuvlardan foydalanish ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Estrada xonandaligini o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalar talabalarning ijodiy faolligini kuchaytirish, ularning mustaqil ishlash ko‘nikmalarini rivojlantirish va ijro jarayoniga ongli munosabatini shakllantirish imkonini beradi. Xususan, interfaol metodlar, audio-vizual vositalar, multimedia texnologiyalari, masofaviy ta’lim platformalari, individual yondashuv, loyiha asosida o‘qitish va amaliy mashg‘ulotlarni samarali tashkil etish vokal ta’limining sifatini oshiradi. Bunday yondashuvlar talabaning nafaqat nazariy bilimlarini, balki sahnadagi amaliy ijro mahoratini ham takomillashtiradi.

Mavzuning dolzarbligi shundaki, zamonaviy estrada san’ati tezkor rivojlanayotgan, turli musiqiy uslublar va texnik imkoniyatlar bilan boyib borayotgan sohalardan biridir. Bugungi estrada ijrochisidan kuchli vokal tayyorgarlik, sahna erkinligi, tinglovchi bilan muloqot qila olish, zamonaviy texnik vositalardan foydalanish hamda ijodiy individuallik talab etiladi. Shuning uchun estrada xonandaligi ta’limida pedagogik texnologiyalarni maqsadli qo‘llash yosh ijrochilarni professional sahna faoliyatiga tayyorlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur maqolada estrada xonandaligini o‘qitish jarayonida zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o‘rni, ularning vokal ijrochilik ko‘nikmalarini shakllantirishdagi ahamiyati hamda ta’lim jarayonida an’anaviy va innovatsion metodlarning uyg‘unligi tahlil qilinadi.

Adabiyotlar tahlili

Estrada xonandaligini o‘qitish masalasi bo‘yicha mavjud ilmiy-metodik adabiyotlarda vokal ta’limining asosiy vazifasi sifatida talabaning tabiiy ovoz imkoniyatlarini to‘g‘ri yo‘naltirish, nafas olish texnikasini shakllantirish, talaffuz ravonligini ta’minlash va ijro madaniyatini rivojlantirish masalalariga alohida e’tibor qaratiladi. Vokal pedagogikasi bo‘yicha olib borilgan tadqiqotlarda xonandalik mahorati faqat ovoz kuchi yoki diapazon bilan chegaralanmasligi, balki musiqiy obrazni his qilish, matn mazmunini ifodali yetkazish

va sahna holatini boshqarish bilan bog‘liq murakkab ijodiy jarayon ekani ta’kidlanadi. Bu qarashlar estrada xonandaligini o‘qitishda kompleks yondashuv zarurligini ko‘rsatadi. Ya’ni talaba ovoz texnikasi, musiqiy savodxonlik, sahna nutqi, emotsional ifoda va ijro uslubini birgalikda egallashi lozim.

Shuningdek, zamonaviy pedagogikaga oid adabiyotlarda ta’lim jarayonida innovatsion texnologiyalardan foydalanish o‘quvchi yoki talabaning faolligini oshiruvchi muhim omil sifatida baholanadi. Interfaol metodlar, muammoli ta’lim, individual ta’lim trayektoriyasi, loyiha asosida ishlash va axborot-kommunikatsiya texnologiyalari orqali o‘qitish talabalarning mustaqil fikrlashi, ijodiy izlanishi va amaliy ko‘nikmalarini rivojlantiradi. Estrada xonandaligi ta’limida ushbu texnologiyalarning qo‘llanilishi, ayniqsa, fonogramma bilan ishlash, ijroni audio yoki video yozuv orqali tahlil qilish, repertuar tanlash, sahna harakati va mikrofon bilan ishlash ko‘nikmalarini shakllantirishda samarali natija beradi. Demak, adabiyotlar tahlili shuni ko‘rsatadiki, estrada xonandaligini o‘qitishda an’anaviy vokal maktabi tajribasi zamonaviy pedagogik texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirilgandagina ta’lim jarayoni yanada samarali, ijodiy va amaliy yo‘naltirilgan bo‘ladi.

Tahlillar va natijalar

Estrada xonandaligini o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ta’lim jarayonining mazmunini boyitadi va talabaning ijro faoliyatiga faol munosabatini shakllantiradi. An’anaviy vokal mashg‘ulotlarida ko‘proq o‘qituvchi ko‘rsatmasi, ovoz mashqlari va repertuar ustida ishlash yetakchi o‘rin egallagan bo‘lsa, zamonaviy yondashuvlarda talabaning mustaqil tahlil qilishi, ijrosini baholashi, ovoz imkoniyatlarini ongli ravishda boshqarishi va sahna obrazini yaratishi muhim ahamiyat kasb etadi. Shu jihatdan interfaol metodlar, audio-vizual tahlil, muammoli ta’lim, individual yondashuv va axborot-kommunikatsiya vositalari estrada xonandaligi ta’limining samaradorligini oshiruvchi muhim omillar sifatida namoyon bo‘ladi [1].

Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, estrada xonandaligida vokal texnikani shakllantirish faqat ovoz diapazonini kengaytirish bilan cheklanmaydi. Bu jarayon to‘g‘ri nafas olish, tovushni erkin chiqarish, artikulyatsiya, diksiya, tembr ustida ishlash, mikrofon bilan muomala qilish, sahnada erkin harakatlanish va tinglovchi bilan muloqotga kirishish kabi ko‘nikmalarni ham o‘z ichiga oladi. Masalan, talaba biror estrada qo‘shig‘ini ijro etayotganda nafaqat notalarni to‘g‘ri kuylashi, balki qo‘shiq matnidagi his-tuyg‘uni ovoz ohangi, yuz ifodasi va sahna harakati orqali yetkazishi kerak. Bu esa o‘qitish jarayonida nazariy bilim, vokal mashq va sahna amaliyotining uzviy bog‘liqligini talab qiladi [2].

Zamonaviy pedagogik texnologiyalar orasida audio va video yozuvlar asosida tahlil qilish usuli alohida samarali hisoblanadi. Bunda talaba o‘z ijrosini yozib oladi, keyin o‘qituvchi bilan birgalikda ovoz balandligi, intonatsiya aniqligi, nafas taqsimoti, talaffuz ravonligi,

emotsional ifoda va sahna holatini tahlil qiladi. Masalan, talaba qo‘shiqning yuqori pardalarida ovozni zo‘riqtirayotgan bo‘lsa, video yoki audio tahlil orqali bu holat aniq ko‘rinadi. Shundan so‘ng o‘qituvchi unga nafasni chuqur olish, tovushni tayanch nuqtaga yo‘naltirish va ovozni bosimsiz chiqarish bo‘yicha individual mashqlar beradi. Natijada talaba o‘z xatosini faqat eshitish orqali emas, balki ko‘rish, solishtirish va qayta ijro etish orqali ham anglaydi.

Interfaol metodlardan foydalanish ham estrada xonandaligi mashg‘ulotlarida ijobiy natija beradi. Jumladan, “ijro tahlili”, “kichik guruhlarda ishlash”, “sahna vaziyati”, “savol-javob”, “ijodiy topshiriq” kabi metodlar talabalarni faol ishtirokchi sifatida shakllantiradi. Masalan, bir guruh talabalar bir qo‘shiqning ijro uslubini tahlil qiladi, ikkinchi guruh esa shu qo‘shiqni boshqa emotsional holatda ijro etishga harakat qiladi. Bunday mashg‘ulotlar talabalarda musiqiy tafakkur, ijodiy yondashuv, sahna madaniyati va jamoaviy ishlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi [3].

Estrada xonandaligida repertuar tanlash ham muhim metodik masalalardan biridir. Repertuar talabaning ovoz diapazoni, yoshi, ijro tajribasi, psixologik holati va sahna imkoniyatlariga mos bo‘lishi kerak. Agar murakkab asar tayyorgarlik darajasi yetarli bo‘lmagan talabaga berilsa, ovoz zo‘riqishi, noto‘g‘ri kuylash odati va sahnadagi ishonchsizlik yuzaga kelishi mumkin. Aksincha, talabaning ovoz imkoniyatiga mos tanlangan qo‘shiq uning ijro mahoratini bosqichma-bosqich rivojlantiradi. Masalan, boshlang‘ich bosqichdagi talabaga sokin tempdagi, diapazoni torroq qo‘shiq berish, keyingi bosqichlarda esa keng diapazonli va murakkab emotsional ifodaga ega asarlarga o‘tish maqsadga muvofiqdir.

Tadqiqot natijalaridan ko‘rinadiki, zamonaviy pedagogik texnologiyalar estrada xonandaligi darslarini yanada samarali, qiziqarli va amaliy yo‘naltirilgan qiladi. Talabalar o‘z ijrosini tahlil qilish, xatolarini aniqlash, sahnada o‘zini tutish, mikrofon bilan ishlash va auditoriya bilan muloqot qilish bo‘yicha aniq ko‘nikmalarga ega bo‘ladilar. Shuningdek, bunday yondashuv ularning mustaqil ishlashini kuchaytiradi, ijodiy tafakkurini rivojlantiradi va professional sahna faoliyatiga tayyorlaydi. Demak, estrada xonandaligini o‘qitishda an’anaviy vokal maktabi tajribasini innovatsion pedagogik texnologiyalar bilan uyg‘unlashtirish eng maqbul metodik yo‘l hisoblanadi [4].

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, estrada xonandaligini o‘qitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llash talabalarning vokal ijrochilik mahoratini rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega. Bunday texnologiyalar ta’lim jarayonini faollashtiradi, talabaning mustaqil fikrlashi va ijodiy izlanishini kuchaytiradi, sahna madaniyati hamda individual ijro uslubini shakllantirishga yordam beradi. Ayniqsa, audio-vizual vositalar, interfaol metodlar,

individual yondashuv va amaliy ijro tahlili estrada xonandaligi mashg‘ulotlarining sifatini oshiradi.

Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalar orqali talaba o‘z ovoz imkoniyatlarini chuqurroq anglaydi, ijrodagi kamchiliklarini tahlil qiladi va ularni bartaraf etish yo‘llarini o‘rganadi. Bu esa uni nafaqat yaxshi ijrochi, balki ijodiy fikrlaydigan, sahnada erkin harakat qila oladigan, tinglovchi bilan muloqotga kirisha oladigan professional san’atkor sifatida shakllantiradi. Shuning uchun estrada xonandaligi ta’limida innovatsion metodlar va an’anaviy vokal tajribasining uyg‘unligi ta’lim samaradorligini oshirishning muhim sharti hisoblanadi.

Adabiyotlar:

1. Dashkinova I.M. Talabalarda estrada vokal ko‘nikmalarini rivojlantirishning zamonaviy usullari // Science and Education. — 2022. — Vol. 3, No. 12. — B. 585–589.
2. Jamshidov K., Tursunov R. Estrada xonandaligi tarixi, rivojlanishi va xususiyatlari // Introduction of New Innovative Technologies in Education of Pedagogy and Psychology. — 2024. — Vol. 1, No. 1.
3. Kirilova N.V. Estradnyy vokal: texnika i iskusstvo. — Moskva: Muzyka, 2017.
4. Petryayeva L.M. Tekhnika vokala i pedagogika estradnogo peniya. — Sankt-Peterburg: Kompozitor, 2019.
5. Grechaninova T.V. Osnovy estradnogo vokala. — Moskva: Tvorchestvo, 2018.
6. Clark T.J. Vocal Pedagogy in 21st Century Music Education. — Liberty University, 2024.